

Gegužės 20, 21 d. Juozo Miltinio dramos teatre režisierius Jonas Kuprevičius pristatys premjerą „Camino Real“. Pagal vieną mįslingiausių Tennessee Williams pjesių sukurtas spektaklis Didžiojoje scenoje apgyvendins dažnam žiūrovui puikiai pažįstamus istorijos bei literatūros veikėjus: Don Kichotą, Sančą Pansą, Kazanovą bei daugybę kitų. Kodėl pjesėje veikia „svetimi“ veikėjai, kas režisierių paskatino imtis niekad anksčiau Lietuvoje nestatyto kūrinio bei kaip sekasi žengti pirmuosius režisūrinius žingsnius dramos teatro scenoje, skaitykite interviu:

- „Camino Real“ yra užmirštas ir savo laiku neįvertintas kūrinys, kuris iki šiol yra ypač retai statomas. Kaip jį atradote, kas paskatino jo imtis?

- Tai buvo visiškai netikėtas atradimas. Prieš du metus, antrame kurse, kurso vadovas prof. Gintaras Varnas davė užduotį – sukurti eskizą pagal XX a. I pusės pjesę. Norėdamas išvengti tradicinio pasirinkimo – imtis jau daug kartų statytų pjesių – ir atrasti ką nors nauja, pradėjau skaityti į lietuvių kalbą neverstas pjeses anglų kalba. Krūvoje, kurią paskolino profesorius, radau seną, ploną iš pirmo žvilgsnio neypatingą knygutę „Camino Real“. Jau pirmuosiuose puslapiuose užrašytos frazės iškart patraukė dėmesį – tai buvo mintys, kurias pats buvau galvojęs, taigi, keistai artimos, nors ir užrašytos prieš septyniasdešimt metų. O tai, kad pjesę parašė T. Williams, pasirodė tik dar įdomiau. Savo neįprasta forma, struktūra, tam tikru fragmentiškumu tekstas iškart kvietė išsūkiui, todėl nusprendžiau pabandyti ir jau tais pačiais metais sukūriau pirmąjį eskizą, kurį pristačiau egzamine. Labai dažnas egzaminų darbas akademijoje dingsta iškart po sesijos, daugelį jų „palaidojame“ ir nebenorime tęsti dėl vienos ar kitos priežasties. Šiuo atveju užsibrėžiau tikslą tą eskizą paversti spektakliu.

- Kas šioje pjesėje svarbiausia jums? Kokios temos, o gal veikėjai traukia jūsų žvilgsnį?

- Labiausiai žavi jos vitališkumas. Taip pat tai, kad ji labai įvairiapusė, rodos, puikiausiai tinkama mano mėgstamam teatrui – talpinanti ir tragedijos, ir komedijos žanrus, supinanti mirtį su juoku, žaismę ir rimtį. Net keista, kad pirmieji jos pastatymai, autoriui dar būnant gyvam, nebuvo pripažinti... O jei atsakyčiau, kokios temos ar veikėjai traukia mano žvilgsnį, kažką išskirčiau iš kitų, o to nenorėčiau daryti, nes pjesė ir yra ypatinga dėl savo įvairovės.

- Kodėl jūsų manymu ši pjesė savo parašymo metu sulaukė fiasko? Ar šiandien ji turi daugiau aktualumo?

- Nemačiau jos pastatymų įrašų, bet žinau, kad to meto JAV režisieriai interpretavo labai realistiškai, nesuteikdami spektakliui platesnės režisūrinės raiškos, visiškai neatsižvelgdami į paties autoriaus nuorodą, jog tai – Don Kichoto sapnas, o ne realybė. Pats autorius tai pripažino viename iš savo komentarų po pirmųjų premjerų. O dėl sapno ir interpretacijos – vis dar manau, kad geriausiai ją ne inscenizuotų, bet ekranizuotų Federico Fellini, jei būtų gyvas... Dėl aktualumo šiandien: pjesė išliks aktuali tol, kol kam nors dar rūpės būties klausimai, nes egzistencializmas čia palikęs aiškų pėdsaką.

- Šioje pjesėje veikia istorinės asmenybės, visiems gerai pažįstami literatūriniai veikėjai. Kaip manote, kodėl T. Williams pasirinko vaizduoti tokius veikėjus, kaip Don Kichotas, Kazanova, Esmeralda, o ne kurti savus? Kokias prasmes tai suteikia šiam tekstui?

- Įtariu, kad visų pirma autorius pats mėgo tuos veikėjus, todėl norėjo juos interpretuoti savoje kūryboje ir parodyti tokius, kokius įsivaizdavo. Beje, visi jie vaizduojami jau pasibaigus originalioms istorijoms, taigi, tai tampa savotišku pasakojimų tęsiniu – toks vaizduotės žaismas. Tai, ką visi veikėjai atsineša iš praėjusio laiko, dažniausiai pasirodo kaip visiškai pakitę, nebeaktuali, niekam neįdomu, jie patys dabartinėje visuomenėje yra labiau užmirštos legendos nei tie, vis dar linksniojami kultūriniuose kontekstuose (išskyrus Don Kichotą), personažai. Čia prisimenu ir visus tuos senuosius aktorius, apie kuriuos tik išgirstame teatro istorijos paskaitose – kadaise buvę garsūs dabar jie tik praeities šešėliai. Tai nutiks daugeliui – visi tapsime tik pavardėmis ant antkapio, todėl įdomu pabandyti prikelti šiuos mirusiuosius scenoje. Beje, pjesę galima interpretuoti kaip alegorinį kūrinį, todėl kiekvienas veikiantysis nešasi su savimi ir savą liniją, idėją. Autorius rašė, kad norėjo pavaizduoti pasaulį, kuriame gyvena, todėl iš to kyla pamąstymai – gal tikrai tarp mūsų vaikšto Don Kichotai, Esmeraldos, būrėjos... tik imk ir rinkis savą vaidmenį.

- Tai antrasis jūsų darbas profesionalioje scenoje, pirmasis – didžiojoje. Kaip jaučiatės kurdamas pirmą tokios apimties darbą?

- Neslėpsiu – pirmiausia teko nugalėti baimę ir susitarti su saviverte. Ta kova baigta. Beje, kuriu su puikia komanda, tad kuriu ne vienas, kuriame visi kartu. Su šia komanda jaučiu tik didelę atsakomybę ir norą kurti nuoširdžiai. Beje, nemanau, kad teatro menininkai pirmiausia turėtų sureikšminti scenos dydį ar aktorių skaičių, spektaklio apimtį – tai dar ne viskas. Žiūrėkime į viską plačiau ir jokia apimtis negąsdins. O gerai pagalvojus suprantu, kad monospektaklis yra žymiai didesnis iššūkis: mažytė erdvė, vienas aktorius ir keli žiūrovai – baugoka. Jei būčiau tik su vienu aktorium, be komandos, erdvės, šviesų, muzikos – ką daryčiau tuomet?

- Kaip sekasi dirbti su Juozo Miltinio dramos teatro aktorais? Koks tai kūrybinis procesas?

- Tikėjausi, kad bus sunkiau. Juk situacija tokia – jaunas vaikinukas, studentas, ateina kažką aiškinti scenos profesionalams... Buvau daug kartų įspėtas, kad manęs gali neklausyti, man prieštarauti, tačiau situacija pasirodė visiškai priešinga tiems būkštavimams – nuo pat pirmosios repeticijos jaučiu abipusę pagarbą, gal net kiek per didelę (*šypsosi*). Man labai svarbu, kad repeticijose vyrautų sveika psichologinė aplinka, todėl tikiuosi, kad pavyko ją sukurti – matosi, kad niekas nieko nebijo... Įsižiebus kokiam konfliktui (nes kaip gi be jų) iškart jį sprendžiame, kalbamės. Su kai kuriais vyresnės kartos atstovais per šį trumpą laiką sugebėjome sukurti net labai kolegiškus, šiltus santykius, esu jiems dėkingas už supratimą ir senų teatro abėcėlės tiesų laikymąsi, šiandien jaunųjų kūrėjų primirštamų teatro idėjų propagavimą. Po kai kurių repeticijų buvau įkvėptas jų išlikusio idealizmo. Kai kurie pokalbiai man priminė tai, kuo tikėjau, bet užmiršau ir suvokiau, kad augu ir tobulėju kurdamas su šiais žmonėmis. Jaučiu, kad visas Juozo Miltinio dramo teatras klesti iš esmės, todėl ir repeticijose nuolat galvoju kaip padaryti dar geriau nei yra, net jei ir spaudžia laikas...

- Rositos vaidmenį atliks spektaklio choreografė Olga Konošenko. Kas lėmė tokį pasirinkimą?

- Olgos gerbėjas buvau nuo vaikystės, nuo pat pirmųjų baletų, kuriuose ją išvydau. Visuomet norėjau jungti baletą su draminiu veiksmu, todėl pirmiausia ją pakviečiau ne suvaidinti, bet sušokti Rositą, visą laiką prašančią meilės. Nesugalvojau jokio kito būdo, kaip tokį vis pasikartojantį prašymą išreikšti kitaip nei estetiškiausiu judesiu, koks tik yra pasaulyje – balerinos šoku. Atrodė, kad karnavališkoje pjesėje privalėjo atsirasti balerina, o galiausiai nusprendėme, kad ji padės kurti ir choreografiją, nes norėjosi, kad kartkartėmis scenos įgautų klasikinio šokio plastikos. Dabar judesio elementus kuriame neįprastai – ji siūlo baletą, aš galvoju kaip jį adaptuoti aktoriams – eksperimentuojame, žaidžiame... Aišku, šokis nepersmelkia viso vyksmo, veikiau yra gražiai integruojamas ten, kur jo reikia, todėl toks mūsų darbas gali likti vos pastebimas...

- T. Williams pjesėje ištisi puslapiai remarkų, nuorodų, prieš akis kyla ryškus dvilypio miestelio paveikslas, aiškus kiekvieno veikėjo žingsnis. Tokia dramaturgo kontrolė režisieriui džiaugsmas, iššūkis ar iš proto varantis balastas? Kaip su tuo susitvarkote?

- Tokių pjesių teatrui, kurias dramaturgas rašydamas, rodos, pats režisuoja, yra pakankamai daug ir dažniausiai režisūrinis teatras su tuo kovoja – šis spektaklis bus ne išimtis. Nors į

daug ką atsižvelgiu, vis dėlto keičiu pagal save, tikrai neseku kiekvienu dramaturgo „įsakymo“. Nekeisdami tekstų, esmės ir prasmių kuriame pjesės interpretaciją, o ne tikslų dramaturginio sumanymo išpildymą.

- Su kokiais netikėtais iššūkiais susidūrėte kurdamas šį spektaklį?

- Visas procesas buvo vienas didelis iššūkis (*juokiasi*). O netikėčiausia man buvo, kai procesas pradėdavo strigti kartais iš pirmo žvilgsnio nereikšmingose smulkmenose, kur, rodės, viskas bus lengvai išsprendžiama ir padaroma. Taip dar kartą išmokau pamoką, kad vis dėlto smulkmenos nėra tokios jau mažos, nereikšmingos detalės.

- Kokią žinutę tikėtės, jog išsineš šio spektaklio žiūrovas?

- Jei atsakyčiau į šį klausimą tiesmukiškai įvardindamas idėją ar mintį, smarkiai apribočiau spektaklio patyrimo galimybes, kurios, mano manymu, kiekviename kūrinyje yra per plačios, kad kas nors galėtų tai komentuoti. Bet manau, kad teatras visuomet turėtų siekti apsivalymo ar bent tam tikrų emocijų sukėlimo ir minčių palengvinimo – tai būtų idealu ir šįkart. Pavyzdžiui, jei nors vienam žiūrovui pasidarys kiek nors lengviau gyventi tik tą vakarą – to užteks. Labiausiai tikiuosi, kad kai kurios idėjinės mintys pasieks ir įsirašys žiūrovo sąmonėje, tačiau jas atskleisime tik spektaklyje, ne interviu.

Kalbino Aistė Šivytė

